

УДК 793.33.092

*Петро ГОРГОЛЬ, заслужений працівник
культури України, доцент кафедри
хореографії Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

СПЕЦИФІКА КОНКУРСНИХ ВИСТУПІВ ТАНЦЮРИСТІВ У КОМАНДІ «ФОРМЕЙШН»

У статті розглядаються організаційні аспекти, які впливають на результативність конкурсних виступів спортсменів-танцюристів. Визначені фактори впливу фізичної, психологічної і технічної підготовки на учасників команди «формейшн».

***Ключові слова:** спортивні бальні танці, команда «формейшн», навчально-тренувальний процес, творча особистість.*

Одним із основних завдань «Державної програми розвитку фізичної культури і спорту в Україні» є створення оптимальних умов для їхнього ефективного функціонування. В освітній спільноті під вихованням розуміють процес реалізації завдань, які характеризуються чіткими ознаками педагогічного процесу (організація його на основі педагогічних принципів, а також керівна роль педагога-фахівця, тренера). Вагомою стороною хореографічного виховання є вплив на систему природних властивостей людського організму, стимуляція і регулювання їх розвитку засобами контрольованих функціональних навантажень, що тісно пов'язані з творчою руховою діяльністю.

Соціальне значення спортивних бальних танців полягає у тому, що вони, на нашу думку, є квінтесенцією засобів та методів психологічного, естетичного, фізичного виховання і одночасно одним із найкрасивіших видів людської діяльності. Аналізуючи наукові праці і творчі доробки Т. Шита, Б. Колногузенка, Т. Благової, Н. Бугасць, С. Пінчука, О. Жирова, П. Горголя та інших вітчизняних і зарубіжних фахівців, можна зазначити, що заняття спортивними бальними танцями є дієвим засобом етичного та естетичного виховання, духовного і фізичного розвитку особистості.

Особлива роль спорту як засобу та методу фізичного виховання обумовлена змагальним характером спортивної діяльності, притаманною їй спрямованістю на більш високі результати і об'єктивними закономірностями їх досягнення у процесі спеціальної підготовки, пов'язаної з використанням функціональних навантажень, а також специфікою організації та стимулювання спорту у соціумі (система нагороджень за творчі і спортивні досягнення). Спортивні бальні танці, які включені до єдиної спортивної кваліфікації України, порівняно з іншими видами людської діяльності дозволяють якнайкраще забезпечити високий рівень формування та розвитку окремих навичок, умінь та здібностей.

У багатьох країнах світу регулярно проводяться національні і міжнародні фестивалі, конкурси і чемпіонати зі спортивних танців, у яких приймають участь

танцюристи різних вікових категорій: ювенали, юніори, молодь, дорослі, сеньйори. Регламенти змагань передбачають конкурсні виступи окремих танцювальних дуетів і команд «формейшн» (6 або 8 танцювальних пар) за міжнародною програмою європейських і латиноамериканських танців.

Підготовка танцювальних дуетів до змагань і навчально-тренувальний процес у команді «формейшн» є однією з основних ланок системи естетичного і фізичного виховання спортсмена-танцюриста. Старший шкільний вік збігається з періодом активного розвитку моральних і естетичних почуттів, фізичного розвитку, становлення і стабілізації характеру. Молоді люди у цей період досить амбітні і прагнуть високих спортивних, мистецьких і творчих результатів. Більшість тренерів до складу команди «формейшн» залучають танцюристів вікової категорії «молодь» і «дорослі», але останнім часом у конкурсному середовищі почали з'являтися і «юніорські» команди.

Незалежно від віку в процесі підготовки учасників команди «формейшн» основна увага акцентується на двох аспектах: навчання танцювальним рухам (рухові дії) та виховання фізичних якостей танцюристів. Рух – це моторна функція організму, що визначається зміною положення тіла або окремих його частин. Розрізняють вроджені і довільні рухи. Фізичне виховання засобами бальної хореографії – це вид виховання, специфіка якого передбачає вивчення і виконання танцювальних елементів, фігур, поєднання комбінацій та формування фізичних якостей танцюристів.

Фактори, які визначають вплив силових вправ, трюкових елементів, танцювальних рухів і з'єднань, певною мірою корегують дії тренера і хореографа-постановника стосовно раціональної композиційної побудови і постановки танцювальної програми команди «формейшн». Як суб'єкти цього процесу тренер і хореограф повинні знати його специфіку, психологічні, фізіологічні і біохімічні реакції спортсменів під час демонстрації танцювальної композиції. Це дозволить їм краще контролювати емоційні і фізичні навантаження танцюристів, враховувати якість, чіткість і синхронність виконаної ними танцювальної програми. Для забезпечення результативності тренувального процесу тренерський штаб, з одного боку, змушений враховувати ці фактори, а з іншого – застосовувати їх для реалізації поставлених творчих завдань.

Постановка і підготовка конкурсної шоу-програми команди «формейшн» до змагань ставить перед тренерським штабом особливі завдання. Сучасна молодь за своїм загальним та фізичним розвитком наближена до дорослих, тому вимагає підбору цікавої танцювальної лексики, музичного матеріалу, функціональної побудови структури навчально-виховного процесу. У цій віковій категорії під час постановки і реалізації творчих завдань значна увага тренера зосереджується на інтелектуальних здібностях танцюристів. Вони отримують значно більше інформації, теоретичних знань та практичних навичок із різних галузей: психології, хореографічного, музичного і образотворчого мистецтва, інновацій у дотичних видах спорту, тому до структури танцювальних репетицій (навчально-тренувальна підготовка, вивчення та виконання танцювального матеріалу окремо, в парі і в ансамблі), додаються додаткові заходи, що значно розширюють світогляд усіх членів творчого процесу.

Після вибору і затвердження теми нової танцювальної програми команди «формейшн» наступним кроком є створення музичної структури композиції і її хореографічне вирішення. У процесі підготовки команди тренер надає

спортсменам вичерпну інформацію про лексичний і музичний матеріал, характер і манеру виконання того чи іншого танцю, звертає увагу на його стильові і художні особливості. Велика увага приділяється екіпіровці танцюристів: зачіски, грим, спеціальне взуття для хлопців і дівчат, фактура і колір тканини, з яких виготовлятимуть костюми, фурнітура – все це значним чином може вплинути на імідж команди під час її виступу на змаганнях. За можливості спільно з керівником колективу учасники команди відвідують різноманітні хореографічні заходи: фестивалі, конкурси, чемпіонати, майстер-класи, переглядають відео-програми виступів кращих команд світу із подальшим аналізом і обговоренням.

Для успішного виступу команди «формейшн» на змаганнях поставлену танцювальну програму, що складається з трьох частин (презентація, основна композиція і фінальна частина), необхідно обов'язково «прогнати» на танцювальному майданчику, який повинен відповідати вимогам і регламенту змагань національних і міжнародних танцювальних асоціацій (розмір майданчика, покриття підлоги, світлове оформлення, технічні вимоги до костюмів і взуття учасників, музичний супровід на електронних носіях (термін звучання фонограми не повинен перевищувати 6 хвилин)).

Із власного багаторічного досвіду роботи головним тренером команди «формейшн» «Грація» ПНПУ імені В.Г. Короленка, яка є шестиразовим чемпіоном України, восьмиразовим володарем Кубка України, призером Кубка світу в Австрії, переможцем відкритого чемпіонату світу в Німеччині, чемпіоном Європейської федерації спортивного танцю, можу впевнено стверджувати, що результат команди – це плідна співпраця однодумців: тренера і всіх членів колективу!

Підсумовуючи вищесказане, слід зазначити, що формування іміджу творчої особистості спортсмена-танцюриста команди «формейшн» у процесі підготовки і участі в танцювальних фестивалях, конкурсах і чемпіонатах реалізується таким чином:

- відбувається інтенсивна фізична, психологічна і технічна підготовка спортсменів, яка впливає на швидкість виконання танцювальних фігур, з'єднань, трюкових елементів, підтримок і поз, координацію рухів і взаємодію танцюристів у парі і команді, витривалості (здатності переносити тривалі навантаження, враховуючи, що час виконання композиції «формейшн» – 6 хвилин);
- покращуються фізіологічні процеси, психологічні стани, життєвий і художньо-естетичний досвід;
- формується фахова спрямованість, розвиваються відповідні здібності, навички і досвід, необхідні для досягнення високих спортивних і творчих результатів;
- підвищується почуття відповідальності кожного виконавця за загальний успіх виступу команди;
- на основі передачі соціального, педагогічного, естетичного і танцювального досвіду, формування духовних, моральних і фізичних якостей значно зростає зрілість, стійкість і витривалість особистості спортсмена-танцюриста.